

זכרון עולם
 איש חי
 רב פעלים
 רודף צדקה וחסד
משה שניצר
 ז"ל
 ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק
 כולל דחסידי סוכטשוב
 כולל "סנה משה"
 ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
 בית מדרש
 למגידי שיעור "דף היומי"
 חתום סוכ"ב 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 5775333-03

זכרון עולם
 האשה
 החשובה רודפת
 צדקה וחסד
מרית
ורדה שניצר
 ע"ה
 ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ד מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל
מסכת מעילה י"ב - י"ח ♦ סופרים ב', ב' - ה', ה' גליון מס' 1062 **בס"ד, כ"ט אלול תשע"ט**

השבוע בגליון

- ♦ האם יש תאריך תפוגה לטעם מאכל הנטמע בכלי שימוש בפסח בסיר שבישלו בו חמץ
- ♦ אכילת "שרויה" במוצאי פסח
- ♦ למי שייכת אבידה שנמצאה בבית הכנסת

- ♦ היאך יעקב אבינו השתמש באבני המזבח של עקידת יצחק...
- ♦ ברכה אחרונה לאחר חצי מנת גלידה וחצי קרחון...
- ♦ האם יש צורך בגדי יהודים?
- ♦ תספורת של גויים עם בגדי יהודי?

דבר העורך

ויאתיו כל לעבדך

השבוע נייחד את הטור למגור המגלה לאחרונה בניין רב בלימוד תורה, בשיעורי הדף היומי. זו תקופה לא קצרה שניכרת התעניינות של ממש בהצטרפות לשיעורי הדף היומי בקרב אוכלוסיה אשר לא התחנכה על ברכי התורה והמצוות. זו תופעה מרנינה ומשיבת נפש לחזות ביהודים הטובלים בבת אחת בים התלמוד, ונהנים עד עמקי נשמתם.

בין כסה לעשור, בימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים, לבבות רבים זעים בחוסר נוחות. עם ישראל עוטה לבן לקראת יום הכיפורים, מטהר את נפשו, כמה אל אלוהיו, ואנשים רבים חשים כי בכוחו של הזיק היהודי שניצת בקרבם להגיעם להחליט את אשר הם יודעים זה מכבר כי יש להחליט, אך עד כה לא נמצא הפנאי, לא אותרה הדרך, או לא... כל דבר מה שיש בכוחו להרגיע את המצפון.

דווקא אז המצפון היהודי מתעורר, מזדקק בתנועת אדריבה ומתרה בבעלי; סוג לך אל קונכייתך, אל תתייבב, השאר במקומך, כלום הנך חש ראוי לעמוד לפני רבונו של עולם? חשש זה ורבים דומים לו, הושמעו ברטט באזניהם של מגידי שיעור דף היומי רבים מידי, מכדי שנתיר לעצמנו שלא להתייחס לנקודה יהודית זו, ולחזק אנשים יקרים אלו.

★ ★ ★

שורה ארוכה של נעליים מבריקות הותרעה מן החוף בקו ישר להפליא. שורה אחר שורה בסדר מופתי, עשרות שורות של נעליים אשר לא נעו ולא זענו.

בתוך הנעליים היו נתונות רגליהם של חיילי צבא הוד מלכותו. כמוהם כנעליהם. מה הללו מבריקים ומצוחצחים, גם הם. מה הללו אינם נעים ממקומם, גם הם. מה הללו סובלים בדומיה את חום הקיץ, גם הם.

היתה זו שעת בוקר מאוחרת. צופים ניצבו על עמדם, גלילי מתכת מארכים צמודים לארבות עיניהם כדי לנסות לאתר את אניית הדגל המלכותית של מלכם, אשר לכבודו נערך הטקס המיוחד.

דף יא/ב ומביאין יין קרוש שהוא דומה לעגולי דבילה ושורפין אותה בקדושה האם יש תאריך תפוגה לטעם מאכל הנטמע בכלי

הנסכים שבבית המקדש, הלא הם היין אשר הובא יחדיו עם הקרבנות, היו ניתנים על ידי הכהנים לתוך הייטותין - נקבים חלולים בראש המזבחה, בקרן מערבית דרומית. אך התנאים נחלקו מה עלה בגורל היין. לדעת חכמים היין היה מחלחל עד לתהום, ולדעת רבי אלעזר רבי צדוק היין נטף לתוך לול שהיה ממוקם תחת מקום הייטותין, ואחת לשבעים שנה הכהנים היו נכנסים למקום, מעלים את היין הקרוש שהצטבר בלול ושורפים אותו, שהרי הוא קדוש.

שימוש בפסח בסיר שבישלו בו חמץ: "מעשה בקדרת ברזל" פותח ה"חכם צבי" את תשובתו השבעים וחמש במספר. קדרה זו שימשה שנתיים ימים לפני כן לבישול מאכלי חמץ, ועתה ביקשו להשתמש בה בפסח. "יש מן התלמידים", מספר ה"חכם צבי", "שבקשו לאסור המתבטל בפסח", משום טעם החמץ שנותר בקדרה, אך הוא התנגד לכך נמרצות: "אמרת להם טועים אתם", וטענתו, כי הכל יודו שקדרה שבישלו בה חמץ לפני אלף שנים אינה פסולה לשימוש בפסח, משום שטעם החמץ שבה התפוגג זה מכבר. הרי לנו, כי יש שיעור וקצבה לטעמו של מאכל והוא אינו נותר לעד, ואני קובע, הורה ה"חכם צבי" תוך שהוא מסתמך על ראיות וסימוכין שהביא, כי טעם המאכל מתבטל לחלוטין לאחר שנים עשר חודש, כאשר המאכל מוחזק בתנאים רגילים, שאינם משמרים את תכונותיו. את תשובתו הוא מסיים, כי "לכתחילה לא מלאני לבי להתיר לבשל חמץ בקדרה שעברו עליה י"ב חודש, אבל בדיעבד ממני יוצאה הוראה הלכה למעשה להתיר התבטל בה בפסח".

שמץ מטעם המאכל נותר לזמן רב: דעתו הנחרצת לא התקבלה בקרב פוסקי הדורות, בהם גיסו, בעל ה"פנים מאירות" זצ"ל (שו"ת ח"א סי' כ"ד) ועוד, אשר סברו כי משהוא מן הטעם נותר גם לאחר זמן רב, ורבים מהם הביאו את גמרתנו כהוכחה ניצחת לכך שאוכל משתמר גם במשך שנים רבות. הנה, היין הקרוש, הקשה, נטול הלחלוחית, אשר הצטבר תחת הייטותין בבית המקדש, ניטל על ידי הכהנים לשריפה - מדוע לשריפה, הרי הוא קרוש ואין בו טעם ושוב אינו נחשב אוכל? הרי לנו, כי גם לאחר זמן רב טעם המאכל נותר בו, כמובן, כי מלא עוצמתו מתפוגגת ועיקר הטעם איננו, אך הוא אינו סר לחלוטין.

בספר "דרך הקדש" אשר נדפס בסוף ספר "מגידי מראשית" למוהר"ח אלפנדר, מביא הוכחה זו מגמרתנו והוא כותב, כי הוא דוחה אותה במספר אופנים, אך הוא אינו מפרט כיצד. שנים לאחר מכן התאונן הגאון רבי יוסף שאול נתנזון זצ"ל, בעל "שואל ומשיב" (שו"ת מהדורה א' ח"ג סי' כ"ח) על ש"לא הודיענו מה היתה כוונתו", ולפיכך הוא מנמק בעצמו מדוע יש לדחות את הראיה.

מתחת לשיטתו היה גם יין ישן: הוא מסביר, כי אומנם חלק מן היין התיישן במשך שבעים שנה, אך גם במהלך השנה האחרונה המשיכו לנסך, והיין החדש חלחל דרך כל השכבות הישנות ונמצא שמעורב בהן יין שיש בו טעם, ולפיכך הכהנים שרפו את כל היין [עיי"ש שכתב עוד, כי אף אם היין אינו ראוי לאכילת אדם, הוא ראוי לאכילת כלב ודין השריפה נותר בו]. לבד מזאת הוא טוען, כי יש

זעילוי נשמת

הבחור **ליאור בנימין ורדי** ז"ל
 בן יבדלחט"א הר"ר ידידיה שיחי' נלב"ע ערב ראש השנה תשנ"ב
תנצב"ה
 הונצח ע"י בני המשפחה שיחיו

זעילוי נשמת

מרית **פנינה בהרב** ע"ה
 ב"ר שלמה אריה ז"ל נלב"ע כ"ט אלול תשע"ה
תנצב"ה
 הונצחה ע"י בני המשפחה שיחיו

להבדיל בין אופן האיכסון של המאכלים, ויתכן שהלול אשר תחת השיתין שימר את טעמו של היין, ובמקרה דנן גם ה"חכם צבי" יודה שטעמו נותר בו.

סופו של דבר, לאחר נידון בן מאות שנים, דעתו של ה"חכם צבי" לא התקבלה, אך הפוסקים מצרפים אותה לחבורת סיבות היתר אחרות שאין בכל אחת מהן די כדי להקל, וכולן ביחד חוברות לקולא.

אכילת "שרויה" במוצאי פסח: שימוש בשיטת ה"חכם צבי" נעשה גם לגבי מנהג רבים שלא לאכול "שרויה" בפסח, ולפיכך מקפידים שלא לאכול "שרויה" בכלי הפסח גם במוצאי החג, שהרי טעם המאכל נותר בכלים ובשנה הבאה חפצים להשתמש בהם בפסח. אולם, במוצאי פסח שלפני שנה מעוברת, אין נמנעים מאכילת שרויה בכלי הפסח במוצאי הפסח, משום שעד הפסח הבא יחלפו שנים עשר חודשים וטעמו של המאכל יפוג, כסברת ה"חכם צבי" (פתחא זוטא או"ח סי' תל"ח).

דף יג/א הקדיש בור ואח"כ נתמלא מים

למי שייכת אבידה שנמצאה בבית הכנסת

הבה ניווכח, כיצד שתי אפשרויות ללימוד גמרתנו, מהוות שני צדדים לשאלה הלכתית ממונית מובהקת - למי שייכים חפצים נטולי סימן שננטשו בבית הכנסת.

חצר בית הכנסת קונה? חפץ אבוד שנפל לחצירו של אדם, הרי הוא זוכה בחפץ בקניין חצר, שכלל ידוע הוא: "חצרו של אדם קונה לו שלא מדעתו", הוא אינו צריך לבצע מעשה קניין בחפץ ואף אינו צריך לדעת שהחפץ נמצא ברשותו, די בכך שהוא נמצא בתוך רשותו. לפיכך, יש לדון, מה דינו של חפץ אבוד נטול סימנים, אשר כל המוצאו רשאי ליטלו לעצמו, שנמצא בבית הכנסת. לכאורה, החפץ שייך לבית הכנסת, שהרי הוא נמצא בחצירו, אך בעל ה"אגודה" (ריש מעילה) כותב, כי המוצא את האבידה רשאי ליטלה לעצמו, ואת דבריו הוא מוכיח מגמרתנו.

בעלי התוספות - הקדש אינו קונה בקניין חצר: בסוגייתנו מבואר, כי אם בור מלא מים הוקדש לבית המקדש, המשתמש במים לצורכי חולין מעל בהקדש, שהרי המים רכוש הקדש הם. ברם, אם הבור הוקדש ריקם, ולאחר הקדשתו הוא התמלא במים, המשתמש במים אינו עובר על איסור מעילה. הלמאי? בעלי התוספות (ד"ה "אבל") מבארים, כי המים שהתנקזו אל הבור לא הפכו לרכוש הקדש. משום שהקדש אינו קונה בקניין חצר, שהרי אין יד להקדש. כלומר, דין קניין חצר נלמד מן הפסוק "המצא תמצא בידו" - "מכל מקום" (עיי' ב"מ י"ב). מאחר שקניין חצר נלמד מן המילה "בידו", אזי, רק אדם שיש לו יד קונה בקניין חצר, אך הקדש אשר אין לו בעלים אנושי אינו קונה בקניין חצר. לדעת בעל ה"אגודה" דין בית הכנסת כדין הקדש, ובית הכנסת נחשב ממון שאין לו בעלים אנושי אלא כרשות ממונית מסוגה של רשות ההקדש, וממילא חצר בית הכנסת אינה קונה בקניין חצר.

הרמב"ן - הקדש קונה בקניין חצר: ברם, הרמב"ן (ב"ב ע"א) מבאר את גמרתנו באופן אחר. לדעתו, המים אשר נקוו בבור נרכשו על ידי הקדש בקניין חצר, ובכל זאת אין בהם איסור מעילה, משום שהתורה גזרה איסור מעילה על חפצים שהוקדשו לרשות ההקדש בלבד, ולא על חפצים שנרכשו על ידי הקדש! [עיי' "קצות החושן" סי' ר' ס"ק א' ובראשונים בסוגיא בב"ב שם].

מעתה, לדעת הרמב"ן, חפץ כי יאבד בבית הכנסת, הרי הוא שייך לבית הכנסת אם מתקיימים בבית הכנסת התנאים הנדרשים לקניין חצר - שהחצר תהא משתמרת מפני גנבים... דבר שאינו רווח כל כך במקומות ציבוריים. אכן, מדברי ה"חתם סופר" זצ"ל עולה (ש"ת או"ח סי' מ"ד), כי הן כך והן כך, המוצא חפץ נטול סימנים בבית הכנסת רשאי לנטלו לעצמו משום שבית הכנסת הוא חצר שאינה משתמרת לבעליה. עם זאת, קיימים בתי כנסת מסודרים שבהם קיימת שמירה קפדנית, ובמקומות אלו המחלוקת הנזכרת מעשית ביותר (ועיי' "מגן אברהם" סי' קנ"ד ס"ק כ"ג ובהג' רעק"א שם). כל הנידון האמור הוא לדעת בעל ה"אגודה" המשווה בין רשות ההקדש לרשות בית הכנסת. ברם, בעל ה"קצות החושן" (שם) מביא הוכחות, כי ראשונים אחרים (ריב"ש ועוד) סבורים שבית הכנסת אינו כרשות הקדש, אלא כחצר השותפים, אולם הוכיח, שהמוצא מציאה בבית הכנסת, הרי היא שלו מטעמים אחרים.

דף יד/ב דלמא בעי למיזגא וזגא עלייהו

היאך יעקב אבינו השתמש באבני המזבח של עקידת יצחק

אומני הבניין אשר עשו במלאכת בניין בית המקדש, סיתתו את האבנים טרם קידשון בקדושת בית המקדש, "דלמא בעי למיזגא וזגא עליהו", היינו: שמא האומן יישב על האבן תוך כדי עבודתו, והדבר אסור, שהרי אין להשתמש בחפצי הקדש לצורך חולין, והעושה כן מועל בהקדש.

ידעה זו מעוררת את השאלה, כיצד יעקב אבינו לקח "מאבני המקום וישם מראשותיו" (בראשית כח/יא), הרי אבנים אלו היו מאבני המזבח אשר עליו נעקד אביו, יצחק אבינו ע"ה, ואברהם אבינו ע"ה הקריב עליו את האיל (פרקי דרבי אליעזר פ' ל"ה ומובא בילקוט שמעוני שם), אם כן, אבנים קדושות הנה ואין להשתמש בהן לצורך חולין.

זה שנים רבות שהמלך הנערץ לא ביקר אצל נתיניו בחבל ארץ זה, ופולגות הצבא ששהו באזור, הוזעקו לקבל את פניו כיהא וכיאות. מאות מצחצחי נעליים גוייסו כדי לשוות ברק מיוחד לעשרות אלפי הנעליים הצבאיות הגסות. מאות גזענים מומחים נשלפו מתוך בתי המלאכה שלהם, כדי להעלים כל קמט, ליישר כל צווארון, ולהדגיש את הקפלים במקומות הנכונים.

על צוק גבוה ניצב מפקד בכיר, והביט בהתפעלות בטורים האינסופיים של חיילים, פרשים וסוסים שהשתרעו למלוא האופק. המלך היה עתיד לנחול כבוד רב. עז היה רצונם של מפקדי הצבא להביע את אהדתם ואת הערצתם במעשים, לא רק במילים.

גלי הים התנפצו אל החוף הסלעי, והתיזו רסיסי מים מלוחים על פניהם של החיילים. שמש חמה עלתה מן האופק וליטשה את פני הים. זבובים טורדניים החלו את יומם בעליזות, מתמרנים בין ראשי החיילים ואוכפי הסוסים. צפירה חדה נשמעה מרחוק. אוניית הדגל של המלך מתקרבת. החיילים זקרו את ראשם, זקפו את גבם, היישירו את מבטם, פניהם אל הים, אל המלך. אט אט התקרבה האונייה, אוניית דיג ענקית, עמוסה בשלל רב ותוסס. טעות. המלך עוד לא הגיע. בבת אחת נשמו עשרות אלפי איש נשימת אתנחתא, פלטו אותה באיטיות, שמטו את עיניהם והמתינו. שעת צהרים.

השמש התקדמה עם הגלים אל החוף, ועתה פיזזה בעוז על קדקודיהם של החיילים, ועל גבם של בעלי החיים. פה ושם החלו חיילים לנוע בחוסר נוחות, והם ננזפו קלות על ידי מפקדיהם. הכל הבינו, כי קשה מאד לעמוד זמן רב כל כך בצפייה מורטת עצבים.

דודי מים הוצבו בין השורות, והחיילים הרוו מהם את צמאונם. מידי פעם היה הצופה מזהה גוף נע מרחוק על פני המים, אך במשך היום חלפו על פניהם כל סוגי כלי השייט שרק היו יכולים להעלות על דעתם. אניית המלך - אָן. **השמש** נסתה על צדה, שילחה קרני אש אחרונים אל האויר הלוהט, נעלמה מן העין כדי להעיר אנשים ישנים במקומות אחרים על פני היקום, והותירה את החיילים עם אויר מהביל, נטול משב רוח, אפולית מדכאת וצפייה חסרת תוחלת.

קשה היה לסבול את החום. המפקדים העלימו את עיניהם מקבוצות חיילים אשר זינקו אל המים הנעימים כדי לצנן את גופם הלוהט. הצופה הוחלף בחייל שטען כי בלילה הוא מטיב ראות, ואיש כבר לא עמד על פני החוף. הכל קרסו תחתיהם, בפיטוט ידיים ורגליים, תוהים עד מתי יהא עליהם להמתין למלך. ראשים רבים בצבאו בחשיכה מתוך המים. אחרים נמנמו בעצלתיים, או ישבו בוהים בכוכבים הנוצצים ממעל.

שמונה עשרה צפירות מחרישות אוזניים החרידו את החוף בעת ובעונה אחת. אוניית הדגל המלכותית התקרבה במהירות מפתיעה, הודפת את הגלים לצדדים, ומותירה אחריה שובל לבן, סיפונה מואר במאות לפידים. המלך לבוש בבגדי המלכותיים, ניצב על שטיח אדום, וסקר בהנאה את הצבא העצום שהספיק להתארגן במספר דקות, להתערר מן החול, למתוח את המדים ולהתייצב דום.

המלך ירד אל החוף ופסע בלוויית שריו, יועציו, מלוויו, שומריו, מפקדי החייל, שרי האלפים ושרי המאות, צעד בין השורות, הביט כה וכה בפני חייליו לאורם של לפידים בוערים אשר נישאו בידי עבדיו עטורי הנוצות. לפתע נעצר המלך ומיקד את מבטו באחד החיילים אשר שתי רגליו היו נטועות בתוך שלולית מים, בגדיו ספוגים מים, וריח מלוח של גלים, דגים וחול נודף הימנו.

איש לא צפה את העתידי להתרחש. **החייל** השפיל את מבטו והסביר. אדוני המלך. היית בים, עמוק בין הגלים, כאשר הבחנת בנוכחותך על החוף. לא נהגתי כשורה. אמת. היה עלי להמתין לך. אבל ברגע שהבחנתי בך, השתוקקתי בכל מאודי לכבד אותך, להשתתף בטקס הנפלא הזה שנערך לכבודך. בחושך הזה איש לא היה מבחין

בהעדרותי. אבל נפשי, אדוני המלך, יצאה אליך, לכבדך, לפארך, לרוממך ולהמליכך. הנני כאן, מלכי, לכבודך ולתפארתך.

אחים אהובים, ברוכים הבאים.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעיניו, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק, פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף י"ב/ד לא נתנה תורה למלאכי השרת

יודע תורה כמלאכים

לפני רבי אייזל חריף הופיעו אב ובנו, וביקשו שהרב יבחן את הבן על תלמודו. תהה רבי אייזל על קנקנו ומצא ריק. פנה אל האב ואמר לו: בנך מלאך של ממש!

אחר שיצא האב המאושר עם בנו ועיניו זולגות דמעות של שמחה, הסביר רבי אייזל את כוונתו: הלא אמרו חז"ל "לא נתנה תורה למלאכי השרת" ("האוצר היהודי", 400).

דף י"ז/ב ילך ר' שמעון בן יוחאי שהוא מלומד בנסים

למי מותר לסמוך על הנס?

בשעה שהמלכות גזרה גזירות על היהודים, אמרו חכמים "ילך ר' שמעון בן יוחאי שהוא מלומד בניסים", וישתדל אצל המלכות לבטל את הגזירות. **אמרו**, אף על פי שאסור לסמוך על הנס, מכל מקום, מי שרואה בטבע גופו נס, ראוי לו ואפשר שיסמוך על הניסים, כי לדידו, הטבע והנס חד הם... ("ממדבר מתנה", מאמר נ"ג).

בעל "פנים יפות" (שם) מסיק, כי אכן יעקב אבינו מעל בשגגה באבנים קדושות אלו, ובעקבות כך קדושתן פקעה מהן והן יצאו לחולין, כדון חפץ הקדש שמעלו בו, ולדעתך, זו הסיבה שלאחר מכן יעקב חזר והקדיש אבנים אלו, ו"ויקח את האבן אשר שם מראשותיו וישם אותה מצבה ויצוק שמן על ראשה" (שם יח).

ברם, הדברים אינם פשוטים כל עיקר. להלן (יט/ב) נלמד, כי כלי שרת הקדושים בקדושת הגוף [קדושת הגוף - שהחפץ עצמו משמש בבית המקדש. קדושת דמים - שהחפץ מיועד למכירה, ובדמיו יירכשו חפצים הדרושים לבית המקדש] אינם יוצאים לחולין בשעה שמועלים בהם, והלא אבני המזבח קדושות בקדושת הגוף (רמב"ן עבודה זרה נב/ב). לא זו בלבד, אם אכן האבנים היו מתחללות מקדושתן בשל מעילתו של יעקב, שוב לא ניתן היה להקדישן, שכן, אין מקדישים חפץ שהיה בשימוש חולין (ש"ת "חתם סופר" או"ח סי' מ).

ה"מגן אברהם" מבאר בספרו "זית רענן", כי שתי אפשרויות יש כדי להבין שאין כל חטא במעשיו של יעקב אבינו ע"ה. א. היה זה מצב של פיקוח נפש, שהרי הוא ביקש להתגונן מפני חיות רעות באמצעות האבנים. ב. יעקב אבינו לא שכב על האבנים אלא הניחן סביבו, וממילא, הרי זה שימוש שלא כדרך, ואין בכך איסור. המקור לכך שהנאה מהקדש שלא כדרך הנאה אינה אסורה, טמונה בדברי רש"י ובדברי בעלי התוספות (פסחים כו/א) המבארים, שמותר ליהנות מצילו החיצוני של כותל ההיכל, מפני שההיכל נבנה לשם השימוש בצידו הפנימי, ושימוש בצידו החיצוני הוא שימוש שלא כדרך, ואין איסור בדבר [וע"ע בספר "מנחת אשר" לגר"א ווייס שליט"א בראשית סי' ל"ו].

דף טו/ב הבשר והחלב והסולת

ברכה אחרונה לאחר חצי מנת גלידה וחצי קרחון...

במשנתנו מבואר, כי "חמשה דברים בעולה מצטרפין זה עם זה, הבשר והחלב והסולת והיין והשמן". כלומר, איסורים שונים בענייני קרבנות תלויים ועומדים בשיעורים, שבהעדר שיעור כזית העובר על האיסור אינו נענש [כגון, אוכל 'נותר' או 'פיגול', וכן המקטיר בחוץ], והמשנה מבארת, כי ניתן להרכיב שיעור כזית משני סוגי דברים הקרבים על המזבח.

בעלי התוספות (זבחים קט/א ד"ה "עולה") מעירים, כי שיעור היין ושיעור השמן הוא 'רביעית' [יש אומרים 86 סמ"ק ויש אומרים כ 150 סמ"ק] ושיעור הבשר הוא 'כזית' [כ 27 סמ"ק], ולפיכך, תערובת של יין ובשר אינה נחשבת כבעלת שיעור ראוי, אף על פי שהיא מכילה יותר משיעור כזית או יותר משיעור רביעית, כל עוד אחד מהם בפני עצמו אינו בכמות הדרושה. ואילו במקרה דנן מדובר שהיין קיבל דין של אוכל, לאחר ששרו את הבשר ביין, או אז דין היין כאוכל ששיעורו בכזית והוא מצטרף לבשר.

ומכאן לענייני ברכות הנהנין.

כידוע, ההתחייבות בברכה לאחר אכילה מותנית בשיעורים, שהאוכל שיעור כזית חייב בברכה, וכמו כן השותה שיעור רביעית מתחייב. ברם, האוכל פחות מכזית, והשותה פחות מרביעית - אינו מתחייב בברכה אחרונה. מה דינו של אדם אשר אכל כמות פחותה מעט משיעור כזית וגם שתה כמות הפחותה במעט משיעור רביעית, האם שני הכמעט שיעורים שכלל בארוחתו יחברו ביחד כדי לחייבו בברכה אחרונה? "המגן אברהם" (סי' ר"י ס"א) מסתייע בדברי בעלי התוספות הנזכרים, וכתב, כי אם צירוף המשקה והמאכל נעשה על ידי שריית הפת במשקה, ניתן לצרף את הפת ואת המשקה יחדיו לשיעור כזית כדי להתחייב בברכה! [עיי"ש שיסוד הדין מבואר בגמרא לענייני איסור אכילה ביום הכיפורים, ונפסק ב"שולחן ערוך" סי' תרי"ב].

חשוב להדגיש כי ההגדרה של 'אוכל' ו'משקה' אינה פשוטה כל כך. דינו של מזון נוזלי שהוקרש, כגון גלידה, נידון רבות בין הפוסקים אם דינו כמאכל או כמשקה (ראה "וזאת הברכה" עמ' 44).

דף י"א הלך רבי ראובן בן איסטרובלי וסיפר קומי

האם יש צורך ב'נגדי יהודים'?

שאלה מעניינת וחשובה הונחה על שולחנו של רבי יוסף בן שלמה קולון, הלא הוא המהר"י"ק, רבו של רבי עובדיה מברטנורא מפרש המשנה.

בתקופתו, לפני כחמש מאות וחמישים שנה, המלומדים והחכמים מבין הגויים נהגו ללבוש בגד בשם קפ"א, "והיא ארוכה עד לארץ, והולכת פנים ואחור ופתוחה מן הצדדין", תיאור כמעט מדוייק של ה'פראק' הקדמון. השאלה שהתעוררה היא, אם תלמידי חכמים רשאים ללבוש גם כן קפ"א זה. המהר"י"ק מציין, כי היא "אמנם מתקנת תקון הגון להיות פטורה מציצית", אך השאלה, כאמור, היא משום חוקות הגויים, שכידוע, התורה אוסרת לנהוג במנהגי אומות העולם וללכת בדרכי האמורי, כנאמר (ויקרא יח/ג) "ובחוקותיהם לא תלכו".

ה"בית יוסף" (יו"ד סי' קע"ח בשם שו"ת מהר"ק שורש פ"ח) מבאר, כי התורה לא ציוותה עלינו להיות משונים מהגויים בכל דבר ועניין, אלא שלא נהנה אחר מעשים אותם הם עושים ללא טעם ומשמעות, כגון, לבישת קמיע שבתוכו ביצת תרנגולת או שן שועל (שבת זא/א) שנהגו הגויים

"עד שהחברותא מכין לעצמו תה"

גם ר' בנימין מחשובי האברכים באלעד, לא מפספס אף יום. 2 משניות ביום וכל היום נראה אחרת.

כולם מצטרפים מה איתך?

לקבלת ספרון חודשי ראשון חינם מתקשרים ומאירים את הנשמה! *3764

הדף היומי

מעילה י"ב-י"ח

כ"ט אלול-ו' תשרי

ללבוש, שיש לחוש שמא יש בכך שמץ של מנהגי עבודה זרה שקיבלו מאבותיהם. כמו כן, יש לנו להבדל מהנהגות הגויים הנובעות ממידות רעות כשחץ, גאווה ופריצות. המהרי"ק משיב לשואליו ברוח דומה, תוך כדי שהוא שואל אותם, כי אם כדבריהם, שיש לקבל כפשוטם את דברי הרמב"ם (הל' עבודה זרה פרק י"א הל' א') הכותב: "אין הולכין בחוקות הגויים ולא מדמין להן לא במלבוש... אלא יהיה הישראלי מובדל מהן וידוע במלבושו ובשאר מעשיו, כמו שהוא מובדל מהן במדעו ובדעותיו", אם כן, ממשיך המהרי"ק, "אין אדם צדיק בארץ, ודור שכולו חייב הוא זה, שאין אדם בדור הזה שלא ילבש לבוש הדומים ללבוש זקניהם או לבוש ילדיהם".

כהוכחה לדבריו הוא מביא שתי ראיות מעניינות מאד, אחת מהן מסוגייתנו.

תספורת של גויים עם בגדי יהודי? גמרתנו מספרת, שרבי ראובן בן אצטרובלי ביקש ללכת לרומי כדי לשכנע את שרי הגויים לבטל את הגזירות שנגזרו על היהודים. לשם כך היה עליו להתחפש, והגמרא מתארת שהוא הסתפר בתספורת 'קומי' וכך הוא דמה לגויים. ומה בדבר לבושו, כלום לא היה עליו להחליפו במדי גויים, הרי אם היה מופיע בפניהם עם לבוש יהודי אותנטי, סביר להניח כי כל תספורת שבעולם לא היתה מסתירה את זהותו. הרי לנו, כי באותם ימים הנוכרים והיהודים לבשו בגדים זהים, ולא היה כל נדנוד איסור בדבר.

ראייה נוספת הוא מביא מן המעשה הידוע על היהודי שנכנס למסעדה ולא נטל את ידיו, ובעל המסעדה ראה כן והגיש לו בשר חזיר מתוך מחשבה מוטעית כי הוא גוי. הגמרא (חולין קא/ב) מכתירה מעשה זה בכותרת "מים ראשונים האכילו בשר חזיר" כלומר, אי נטילת הידיים גרמה לכך שאכל בשר חזיר. לכאורה, אם היהודים נהגו ללכת עם בגדים שונים מאלו של הנוכרים, בוודאי יהודי זה לא התפאר במלבושיו היהודיים והילך במחלצות של נוכרים, שאם לא כן, המסעדה לא היה טועה בו שהוא נוכרי. משכך, היה על הגמרא לומר "בגדי גויים האכילו בשר חזיר"... על כרחך, שלא היה כל הבדל בין בגדי היהודים לבין בגדי הגויים.

הוא מסכם את הדברים, כי דברי הרמב"ם מכוונים אל מלבושים המיוחדים לנוכרים, כגון בתקופות שהגויים נהגו ללבוש בגדים אדומים, מלבושי פריצות וכדומה, וכן פסק הרמ"א (יו"ד סי' קע"ח סעי' א').

היו שפקפקו בפיסקו של המהרי"ק, משום שבשעת השמד, כאשר סכנה מרחפת על ראש היהודים, הכל מודים שמותר להלך בבגדי נוכרים, והמקרים המתוארים לעיל, התרחשו בתקופות מסוכנות ביותר ליהודים, כמבואר במדרש (עיי' ש"ך יו"ד סי' קע"ח ס"ק ד').

שלא שינו לבושם: כך או כך, דומה כי דברי המהרי"ק אינם הולמים את המדרש הידוע, כי אחת הזכויות שעמדה לאבותינו במצרים היא, שלא שינו את לבושם, את שמם ואת לשונם, ונבדלו מן הגויים. הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (שו"ת "אגרות משה" או"ח ח"ד סי' ס"ו) כותב, כי קודם מתן תורה, שישראל לא נצטוו במצוות, אזי, שמם, לשונם ובגדיהם היו אמצעי ההבדלה היחידים מן הנוכרים, אך לאחר מתן תורה היהודי מוקף בתרי"ג מצוות, המבדילים אותו בכל עת ובכל שעה מן הנוכרי. לקראת סיום המאמר ראוי לציין, כי הגאון מוילנא זצ"ל (ביאור הגר"א שם ס"ק ז') חולק מכל וכל על דעת המהרי"ק. לדעתו, אסור גם אסור ללבוש בגדים של גויים כאשר הדבר נעשה מתוך חיקוי, אף שבגדים אלו אינם מיוחדים לנוכרים ואינם מלבושי פריצות, אלא כל מלבוש שהנוכרים לובשים ויהודים מחקים אותו - אסור. אך ורק בגדים הנלבשים מתוך צורך, גם אם הגויים לא היו לובשים אותם, אין מניעה ללבושם אף על פי שהגויים לובשים אותם.

דף יז/ב אילו היה יוחאי אבא קיים
'יוחאי אבא'
ה"משנה למלך" כותב בספרו "פרשת דרכים", שמותר לאדם לקרוא לרבו בשמו רק בהקדמת תואר: 'מורי פלוני', אך אינו רשאי לקרוא לו בשמו הפרטי ואחר כך להוסיף את התואר: 'פלוני מורי'. על כך תמה החיד"א מסוגייתנו בה נאמר: "אילו היה יוחאי אבא קיים...", הרי לנו, כי ניתן להקדים גם את השם לתואר ואין בכך חשש!... ("ברכי יוסף", יו"ד סימן רמ"ב סעיף ט"ו).

דף יז/ב אפילו הכי ענשיה
חומרת הוראת הלכה בפני הרב
בגמרא מסופר, שרבי שמעון בר יוחאי ענש את רבי אלעזר ברבי יוסי על שהורה הלכה בפניו. על מה הסער הגדול? תמה הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, והשיב:
המורה הלכה בפני רבו, הרי הוא כקורא תגר על עליונותם של הזקנים, מוסרי המסורת ומעתיקי השמועה. יש כאן משום קיום קללת ישעיהו "ירבהו נער בזקן". התנהגות כזו עלולה לסחוף אחרים לעשות ככל העולה על רוחם בכל נושא ובכל עניין ("שיחות מוסר" תשל"ב, ל"ה).

לעילוי נשמת
הר"ר **אלתר רוזנבוים** ז"ל
ב"ר דוד ז"ל נלב"ע א' באלול תשס"ט
ומרת **שרה יהודית רוזנבוים** ע"ה
ב"ר חיים שמעון זמר ז"ל נלב"ע ב' באלול תשכ"ח
ומרת **חנה רחל הבר** ע"ה
תנצב"ה
הונצחו ע"י משפחת הבר ורוזנבוים שיחיו

לעילוי נשמת
מרת **שרה שיינדל נפחא** ע"ה
ב"ר יצחק צבי נפחא ז"ל נלב"ע ע"ה תשנ"ט
תנצב"ה
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת
הרב ר' **אליעזר צבי זיכרמן** ז"ל
ב"ר דוד זצ"ל, יו"ר כולל בית דוד - חולון
נלב"ע כ"ח באלול תשס"ז **תנצב"ה**
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת
מרת **כרימה צורף** ע"ה
בת מזלי ויחיא ז"ל נלב"ע ב' בתשרי תש"ס
תנצב"ה
הונצחה ע"י בנה ר' אפרים צורף שיחיה - שילה

לעילוי נשמת
הר"ר **פרץ שמואל שורץ** ז"ל
ב"ר חיים משה ז"ל נלב"ע ד' בתשרי תשכ"ט
תנצב"ה
הונצח ע"י התנו ובתנו הר"ר **דב יצחק פרידברג** ומשפ' שיחיו - אנטורפן

לא בכל יום אפשר לצאת למסע חדש, מההתחלה. בימים אלו סיימו אלפי לומדי "ותן חלקנו" מחזור לימוד יומיומי של 12 שנים!... החל את סבב לימוד הש"ס. יחד עם קטעי גבורא, הלכה והגות חדשים. זוהי ההדמשת של לקבוע 'עיתים לתורה'. לומדים כמה דקות וחוכים בסיפוק רוחני עצום!